

gennemførelse af arbejdsvurderingens principper i et helt samfund vil blive.

I øjeblikket er det forholdet mellem udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft, der betinger lønnens niveau og tilgangen af ny arbejdskraft til de enkelte fag, og der sker konstant en tilpasning. Er alt arbejde først vurderet, vil der ganske naturligt ske en uforholdsmæssig stor tilgang til de arbejdsarter, der er vurderet højt, og medens reguleringen nu kan ske ved et automatisk fald i lønnen for denne arbejdsart, vil dette ikke kunne lade sig gøre, hvor arbejdsvurderingen har placeret arbejdet i et ganske bestemt forhold til alle øvrige arbejdsarter.

Men da enhver moderne driftsleder er planlægnings-*»minded«*, er der ingen tvivl om, at arbejdsvurdering, der allerede er forsøgt i nogle danske virksomheder, vil vinde yderligere udbredelse. Gunder-Hansen's letfattede bog vil gøre sit hertil.

Gunnar Carlsen.

H. Winding Pedersen: Omkostninger og Prispolitik. 2. udgave. Handelshøjskolen i København, Driftsøkonomiske Hovedproblemer V. Høst & Sons Forlag. Kbh. 1949. 384 sider. Kr. 14,— hft., kr. 18,— indb.

Professor Winding Pedersens lærebog i *»Omkostninger og Prispolitik«* er nu udkommet i 2. udgave. Ganske vist er det ikke almindeligt at anmelde hver ny udgave af en lærebog, men i dette tilfælde er der tale om en så væsentlig forskel fra 1. udgave, at den ny udgave fremtræder som et helt nyt værk og derfor også har krav på omtale. Faktisk er der større grund til at anmelde 2. udgave end der var til at anmelde 1., idet den ny udgave i langt højere grad er et selvstændigt værk fra Winding Pedersens side. Mens 1. udgave i det væsentlige gav en almindelig lærebogsfremstilling af gængse teorier og opfattelser, bærer denne udgave mere præg af Winding Pedersens selvstændige indsats. Den nye udgave må formentlig regnes for Winding Pedersens største bidrag til den driftsøkonomiske videnskab og må derfor også anses for hans foreløbige hovedværk.

Som allerede nævnt er den nye udgave helt forskellig fra den gamle; navnlig gælder dette den sidste halvdel af bogen, der er fuldstændig omarbejdet. Således er afsnittene om finansiering, virksomhedernes sammenlutninger samt statusteorier helt udgået, hvad der hænger sammen med, at disse emner nu behandles andetsteds i Handelshøjskolens undervisning. Når bogen alligevel er blevet godt 100 sider større, vil det kunne forstås, at der til gengæld er medtaget en del nyt, ligesom det gamle stof er behandlet mere udførligt. Den nye udgave er delt i fire dele. 1. del, omkostningslære, er stærkt omarbejdet, men indeholder i hovedtrækkene det samme som den tidligere udgave. Også 2. del er i grundtrækkene det samme, selv om især *»Omkring den moderne pristeori«* nu er indarbejdet i fremstillingen i en letfattet form. Alle problemer vedrørende anlægsovervejelser og vurdering er henregnet under 3. del, medens den sidste del om omkostningsfordeling og kalkulation indeholder meget nyt stof; enkelte kapitler er helt nye, medens de andre er omarbejdet til ukendelighed. Set fra et videnskabeligt synspunkt er 4. del den mest betydningsfulde, fordi Winding Pedersen her giver en indgående analyse af det spørgsmål, som så længe har trængt til behandling, nemlig forholdet mellem den teoretiske driftsøkonomi og det interne regnskabsvæsens opfattelse af omkostnings-

gennemførelse af arbejdsvurderingens principper i et helt samfund vil blive.

I øjeblikket er det forholdet mellem udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft, der betinger lønnens niveau og tilgangen af ny arbejdskraft til de enkelte fag, og der sker konstant en tilpasning. Er alt arbejde først vurderet, vil der ganske naturligt ske en uforholdsmæssig stor tilgang til de arbejdsarter, der er vurderet højt, og medens reguleringen nu kan ske ved et automatisk fald i lønnen for denne arbejdsart, vil dette ikke kunne lade sig gøre, hvor arbejdsvurderingen har placeret arbejdet i et ganske bestemt forhold til alle øvrige arbejdsarter.

Men da enhver moderne driftsleder er planlægnings->mindet«, er der ingen tvivl om, at arbejdsvurdering, der allerede er forsøgt i nogle danske virksomheder, vil vinde yderligere udbredelse. Gunder-Hansen's letfattede bog vil gøre sit hertil.

Gunnar Carlsen.

H. Winding Pedersen: Omkostninger og Prispolitik. 2. udgave. Handelshøjskolen i København, Driftsøkonomiske Hovedproblemer V. Høst & Sons Forlag. Kbh. 1949. 384 sider. Kr. 14,— hft., kr. 18,— indb.

Professor Winding Pedersens lærebog i »Omkostninger og Prispolitik« er nu udkommet i 2. udgave. Ganske vist er det ikke almindeligt at anmelde hver ny udgave af en lærebog, men i dette tilfælde er der tale om en så væsentlig forskel fra 1. udgave, at den ny udgave fremtræder som et helt nyt værk og derfor også har krav på omtale. Faktisk er der større grund til at anmelde 2. udgave end der var til at anmelde 1., idet den ny udgave i langt højere grad er et selvstændigt værk fra Winding Pedersens side. Mens 1. udgave i det væsentlige gav en almindelig lærebogsfremstilling af gængse teorier og opfattelser, bærer denne udgave mere præg af Winding Pedersens selvstændige indsats. Den nye udgave må formentlig regnes for Winding Pedersens største bidrag til den driftsøkonomiske videnskab og må derfor også anses for hans foreløbige hovedværk.

Som allerede nævnt er den nye udgave helt forskellig fra den gamle; navnlig gælder dette den sidste halvdel af bogen, der er fuldstændig omarbejdet. Således er afsnittene om finansiering, virksomhedernes sammenlutninger samt statusteorier helt udgået, hvad der hænger sammen med, at disse emner nu behandles andetsteds i Handelshøjskolens undervisning. Når bogen alligevel er blevet godt 100 sider større, vil det kunne forstås, at der til gengæld er medtaget en del nyt, ligesom det gamle stof er behandlet mere udførligt. Den nye udgave er delt i fire dele. 1. del, omkostningslære, er stærkt omarbejdet, men indeholder i hovedtrækkene det samme som den tidligere udgave. Også 2. del er i grundtrækkene det samme, selv om især »Omkring den moderne pristeori« nu er indarbejdet i fremstillingen i en letfattet form. Alle problemer vedrørende anlægsovervejelser og vurdering er henregnet under 3. del, medens den sidste del om omkostningsfordeling og kalkulation indeholder meget nyt stof; enkelte kapitler er helt nye, medens de andre er omarbejdet til ukendelighed. Set fra et videnskabeligt synspunkt er 4. del den mest betydningsfulde, fordi Winding Pedersen her giver en indgående analyse af det spørgsmål, som så længe har trængt til behandling, nemlig forholdet mellem den teoretiske driftsøkonomi og det interne regnskabsvæsens opfattelse af omkostnings-

fordeling og kalkulation. Afsnittet former sig nærmest som en teoretisk økonoms kritiske kommentarer til det interne regnskabsvæsens kalkulationsprincipper.

Værket er helt igennem beregnet som lærebog, og forfatteren giver derfor en grundig gennemgang af de emner, der hører under dens område. I det store og hele er alt væsentligt taget med. Man kunne dog måske ønske en kort berøring af sådanne emner som offentlige virksomheders pris- og anlægspolitik — der dog var medtaget i 1. udgave — købermonopol (monopson), måske også modstående monopol osv.

Bogen er meget udførligt skrevet og alting er omhyggeligt forklaret. Undertiden er fremstillingen måske endda for udførlig, f. eks. når der hver gang gives en grundig behandling af emner, der er beslægtede, og hvor det derfor i hovedtrækkene blot bliver gentagelser af det samme. Men naturligvis kan der ligge en pædagogisk værdi heri. I modsætning til mange andre moderne fremstillinger af driftsøkonomien undgår Winding Pedersen konsekvent enhver brug af matematik. Ja, selv kurver optræder kun som sjældne undtagelser. Winding Pedersen begrundet det selv med, at der ikke kræves matematiske forkundskaber for at deltage i Handelshøjskolens undervisning, og at brugen af diagrammer og matematiske symboler derfor er indskrænket til det mindst mulige. Det er naturligvis en smagssag, hvorledes man vil fremstille stoffet. Undertegnede ville personligt have foretrukket kurver, fordi de giver en mere almengyldig fremstilling, og jeg tror ikke, at kurver skulle være vanskeligere at forstå end taleksempler — selv for matematisk ukyndige. Selvom talmodellerne kan have stor værdi som illustrerende eksempler, kræver det alligevel et vist arbejde at sætte sig ind i dem. Eksemplerne er alle konstruerede, og i det hele taget er fremstillingen rent teoretisk. Derved bliver behandlingen naturligvis mere klar, og argumenterne gælder generelt, men det er dog et spørgsmål, om bogen ikke ville have vundet noget ved også at være blevet forsynet med praktiske eksempler fra virkelighedens verden. Ganske vist må »Omkostninger og Prispolitik« suppleres med Winding Pedersens bog om »Bedrift-Erhverv-Samfund«, der giver konkrete oplysninger om danske markedsforhold, men nærværende bog er dog beregnet på at kunne læses alene, og små hentydninger til praktiske erfaringer ville give fremstillingen et mere virkelighedsnært præg. Kun en enkelt gang bringer Winding Pedersens statistiske oplysninger — og de er endda forældede, nemlig s. 105, der gengiver en statistik over forhandlingsomkostningerne i detailhandelen i U.S. A. i 1929. Der findes dog både bedre og nyere statistik såvel fra Sverige som Danmark.

Jeg skal iøvrigt afholde mig fra at gå i detaljer med hensyn til bogens indhold. Kun skal det lige nævnes, at definitionen på et homogent marked efter min mening er uheldig (s. 119): »I visse tilfælde danner der sig bestemte markedspriser, som de enkelte sælgere på markedet ikke kan gå op over. Hvis en sælger blot forlanger lidt mere, vil alle hans kunder søge over til konkurrenterne. I så fald vil vi sige, at der foreligger et homogent marked. Dernæst fremstilles det, at betingelserne for at have et sådant homogent marked er, at der er tale om standardvarer, at køberne ikke har præference over for nogen bestemt sælger, samt at geografiske forskelle ikke spiller nogen rolle. Efter den nævnte definition på et homogent mar-

ked virker det noget forvirrende, når Winding Pedersen siden foretager en inddeling af homogene markeder (s. 127) og begynder med at nævne monopol, der jo netop er karakteriseret ved en faldende afsætningskurve. Var det så ikke bedre at definere et homogent marked ved hjælp af de ovennævnte betingelser, altså et marked, hvor der er standardvarer, ingen præferencer og geografiske afstande uden betydning, i stedet for ved en vandret afsætningskurve?

Trods bogens stærkt teoretiske præg har Winding Pedersen dog en sikker sans for den praktiske betydning af de teoretiske ræsonnementer og for forholdet mellem teori og praksis i det hele taget. Således giver afsnit 75 om »Egenpris plus fortjenstmargen« en meget værdifuld diskussion af kalkulationsproblemer i teori og praksis. Dog synes jeg, at Winding Pedersen mange gange trækker modsætningen mellem teori og praksis for skarpt op. Ofte fremstilles sagen således, at teoretikerne mener sådan og sådan, mens praktikerne mener det modsatte. Rent bortset fra at praktikernes opfattelse f. eks. af omkostningskurvernes forløb jo også er teori, er grænsen mellem teori og praksis dog næppe så skarp. I mange tilfælde er det vist blot sprogbrugen, der er forskellig. Grænsebegrebet, som helt igennem præger Winding Pedersens fremstilling, er praktikerne skeptiske over for; men grænsebegreberne er jo blot tomme formler, der skal udfyldes gennem analyser og ræsonnementer i praksis, og så viser det sig, at de — korrekt fortolket — alligevel ikke er så forskellige fra praktisk tankegang.

En anden sag er, at man i meget høj grad må håbe, at denne bog må blive læst af praktikere. Den 1. udgave af bogen har jeg ofte set i bogreolen hos ingeniører og andre, der — uden erhvervsøkonomisk uddannelse — nu engang er sat til at beskæftige sig med disse problemer i praksis. Ofte fik man dog indtrykket af, at de modtog bogens teoretiske resultater med lidt skepsis, men i den henseende får de i 2. udgave i højere grad de for praktisk anvendelse nødvendige reservationer — med mindre de opgiver, når de er nået halvvejs gennem bogen.

Gennem sin 2. udgave har Winding Pedersen placeret sin »Omkostninger og Prispolitik« som den bedste fremstilling af disse problemer på et skandinavisk sprog. Den er skrevet i Winding Pedersens klare og grundige, lidt pertentlige stil — og ikke blot er resultatet blevet en monstergyldig lærebog, men også et værdifuldt bidrag til vor videnskabelige litteratur.

Bjarke Fog.

Knut Holt: Arkivering (systemer — hjælpemidler — organisasjon).

H. Aschehoug & Co.'s forlag, Oslo, 1949. 240 sider.

Der har i årevis været lyst med lygte efter brugbare og lettilgængelige håndbøger om problemer som arkiveringspraktik, registreringsteknik, karto-tekprincipper, postregistrering m. v. Derfor er det forsøg, som forfatteren her gør på en sådan fremstilling, i sig selv påskønnelsesværdigt.

På baggrund af sit — at dømme efter resultatet — tilsyneladende mere teoretiske end praktiske kendskab til problemerne (forfatteren er ingeniør, men bestyrer et professorat i Trondheim) opstiller forfatteren de almindeligste retningslinier for